

بهداشت، درمان و مدیریت بحران در حوادث غیرمترقبه

تهیه و تنظیم: سعیدشهبازی مقدم

فصلنامه مطالعات بسیج، سال هفتم، شماره ۲۵، زمستان ۱۳۸۳

ایران به لحاظ جغرافیایی جزء ده کشور حادثه‌خیز جهان به‌شمار می‌رود. بررسی حوادث غیرمترقبه در سالهای اخیر نشان می‌دهد که این حوادث به‌ویژه زلزله، تلفات جانی و مالی زیادی به جا گذاشته است.

بر همین اساس، دومین کنگره بین‌المللی، "بهداشت، درمان و مدیریت بحران در حوادث غیرمترقبه" با هدف دستیابی به الگوی مناسب و یکسان در برخورد با حوادث غیرمترقبه در آذرماه ۱۳۸۳ به مدت ۳ روز در سالنهای همایش رازی دانشگاه ایران با ۷ کمیته تخصصی توسط سازمان بسیج جامعه پزشکی برگزار شد.

۸۳۲ مقاله داخلی و ۸ مقاله خارجی به دبیرخانه کنگره ارسال شد که در دو مرحله توسط کمیته‌های تخصصی مورد داوری و ارزیابی قرار گرفت. از میان مقالات پذیرفته شده، ۸۱ مقاله برای ارائه به صورت سخنرانی و ۶۶۰ مقاله به صورت پوستر برگزیده شد. تعداد مقالات ارائه شده در قالب کمیته‌های تخصصی به ترتیب عبارتند از: ۱۲ مقاله مربوط به کمیته امداد و نجات، ۲۹ مقاله مربوط به کمیته بهداشت، ۱۲ مقاله مربوط به کمیته پرستاری، ۲ مقاله مربوط به کمیته پزشکی قانونی، ۴ مقاله مربوط به کمیته توانبخشی، ۱۲ مقاله مربوط به کمیته درمان و ۱۰ مقاله مربوط به کمیته مدیریت.

همچنین در طول ۳ روز برگزاری کنگره، ۴۶ سخنرانی جامع، ۳۵ پانل (میزگرد تخصصی) و ۱۶ کارگاه انجام شد که از تعداد ۴۶ سخنرانی جامع؛ ۱۰ سخنرانی مربوط به کمیته مدیریت، ۳ سخنرانی مربوط به کمیته بهداشت، ۳ سخنرانی مربوط به کمیته درمان، ۱۰ سخنرانی مربوط به کمیته توانبخشی، ۶ سخنرانی مربوط به کمیته پزشکی قانونی، ۳ سخنرانی مربوط به کمیته پرستاری و ۱۱ سخنرانی مربوط به کمیته امداد و نجات؛ از ۳۵ پانل ارائه شده؛ ۷ پانل مربوط به کمیته مدیریت، ۵ پانل مربوط به کمیته بهداشت، ۹ پانل مربوط به کمیته درمان، ۵ پانل مربوط به کمیته توانبخشی، ۲ پانل مربوط به کمیته پزشکی قانونی، ۴ پانل مربوط به کمیته پرستاری و ۳ پانل مربوط به کمیته امداد و نجات؛ و از ۱۶ کارگاه؛ ۴ کارگاه مربوط به کمیته مدیریت، ۳ کارگاه مربوط به کمیته بهداشت، ۱ کارگاه مربوط به کمیته درمان، ۱ کارگاه مربوط به کمیته توانبخشی، ۲ کارگاه مربوط به کمیته پزشکی قانونی، و ۵ کارگاه مربوط به کمیته امداد و نجات بوده است.

مراسم افتتاحیه کنگره با پیام ریاست جمهوری آغاز شد که در بخشی از آن پیام که توسط وزیر بهداشت و درمان قرائت شد، آمده است: «برای اینجانب باعث خرسندی است که اندیشمندان متعهد و دلسوز سازمان بسیج جامعه پزشکی در این حرکت ارزشمند علمی، پای در عرصه جهد و تتبع گذارده و در مسیر تحقق اهداف والای جنبش نرم‌افزاری و استقرار علمی، یکی از مهمترین موضوعات اولویت‌دار در کشور را به تبادل نظر فراخوانده‌اند.

زلزله غمبار رودبار، سیل ویرانگر گلستان و فاجعه تأسفبار زلزله شهر باستانی بم در چندسال اخیر، هر کدام به اندازه‌ای عظیم بوده‌اند که هر انسان نوع‌دوستی را به سوگ بنشانند. بدون تردید رنج جانکاه ناشی از فقدان دهها هزار جان شیرین هموطنان عزیزمان و در کنار آن خسارات گسترده مادی، واقعیتی است که همواره مدیریت اجرایی کشور را در ابعاد گوناگون به چالش می‌کشانند. از سوی دیگر، اندیشوران و پرچمداران عرصه دانش و سلامت، از سزاوارترین تبیین‌گران آن بازخوانی تاریخی و ملی خواهند بود تا در پناه این بازشناسی، نیازهای مدیریت کشور در عرصه فرهنگ‌سازی عمومی در مقابله با بلایا، آموزشهای فراگیر و تخصصی و برنامه‌ریزی در ابعاد نرم‌افزاری و مدیریت کارآمد حوادث غیرمترقبه را پاسخی درخور یابند.»

سپس دکتر پزشکیان، وزیر بهداشت درمان و آموزش پزشکی و رئیس کنگره، طی سخنانی، ضمن گرامیداشت هفته بسیج و حرکت بسیج جامعه پزشکی در جبهه‌های جنگ و دفاع مقدس، اذعان داشت: اگر حضور عاشقانه کادر پزشکی در جبهه‌های جنگ و برخی بلایای طبیعی نبود، هیچ‌گاه امور درمانی و امدادی جنگ، با این وسعت انجام نگرفته و ما توان اداره این حجم وسیع امور درمانی و امدادی را نداشتیم. وی در بخشی دیگر از سخنانش افزود: بدون نگاه بسیجی نمی‌توانیم بر بلایا و مشکلات فائق شویم و این نگرش در زمان دفاع مقدس و حوادث طبیعی به نحو عظیمی جلوه‌گر شده است.

سپس دکتر عراقی‌زاده، مسئول بسیج جامعه پزشکی و دبیر کنگره، ضمن خیرمقدم، گزارشی از اقدامات علمی و اجرایی دومین کنگره ارائه کرد.

سخنران بعدی مراسم افتتاحیه، دکتر "دیوید نابار" و قائم‌مقام رئیس سازمان جهانی بهداشت بود که در بخشی از سخنان خود اظهار داشت: دو میلیون نفر در جهان در معرض خطر بحران و بیش از چهل میلیون نفر در شرایط بحران زندگی می‌کنند. هر سال حدود ۳۵ کشور در جهان، نوعی بحران را تجربه می‌کنند و در نتیجه نظامهای محلی دچار آسیب شده و یا باز می‌ایستند. ۶۵ درصد از اپیدمیهای گزارش شده توسط سازمان جهانی بهداشت، در شرایط اضطراری شیوع یافته و اکثر مرگ و میرها که ناشی از بحرانهاست در اصل بازتاب کمبود نیازهای ضروری مردم برای ادامه زندگی است. در شرایط بحران، نظامهای محلی "دولت" که به‌طور معمول غذا، آب، سرپناه و سیستم دفاع فاضلاب را برای مردم فراهم می‌کنند و آنها را از خطرات حفظ نموده و مراقبتهای بهداشتی ارائه می‌دهند دیگر توان و کارایی مناسب نخواهند داشت. کمبود نیازهای اولیه افراد در شرایط بحران، شدیداً وضعیت بهداشت جمعیت بی‌پناه را به خطر می‌اندازد و سرخ مرگ و میر را افزایش می‌دهد. جمهوری اسلامی ایران اقداماتی برای آماده‌سازی کشور جهت کاهش تأثیرات بحرانها روی سیستم‌های بهداشتی نموده که می‌تواند میزان صدمات، اپیدمیها و مرگ و میر را کاهش دهد.

در پایان کنگره که به مدت سه روز طول کشید، قطعنامه‌ای صادر شد که اهم موارد آن به شرح ذیل است:

- ۱- مدیریت صحیح حوادث غیرمترقبه در کشور نیازمند برخورداری از کانون فرماندهی واحد و مقتدر بوده و در راستای تحقق چنین هدف ارزشمندی تدوین نظام حقوقی تقسیم کار و پاسخگویی ملی در حوادث غیرمترقبه پیشنهاد می‌گردد.
- ۲- ترویج و اشاعه بیمه به عنوان یک راهبرد پیشگیرانه و ظرفیت‌ساز توصیه و تشکیل صندوق بیمه عمومی جهت پوشش خسارات مالی و جانی ناشی از حوادث غیرمترقبه پیشنهاد می‌گردد.
- ۳- موضوع برنامه‌ریزی به منظور مقابله با بحران، مقوله مهمی است که نیازمند توجه ویژه در سطوح کلان مدیریتی و تصمیم‌گیری می‌باشد.
- ۴- تدوین استاندارد ایمنی کشور در مقابله با حوادث غیرمترقبه به عنوان یک نیاز جدی پیشنهاد گردیده و توصیه می‌گردد، ترتیبی اتخاذ شود تا تحقق استاندارد مذکور توسط نهادهای نظارتی مسئول و مراکز علمی و تخصصی مورد کنترل واقع گردد.
- ۵- ارتقای دانش عمومی و آگاهی جامعه در زمینه مقابله با بحران می‌بایست به عنوان یک اصل اساسی و اولویت‌دار مورد توجه واقع شده و ارائه برنامه‌های آموزشی در ابعاد بهداشتی، امدادی، درمان و توانبخشی در سطح عموم جامعه، نیروهای تخصصی و مدیران دستگاهها پیگیری شود.
- ۶- توسعه و تقویت آمادگی سیستم درمانی کشور برای ارائه خدمات درمانی مطلوب در حوادث غیرمترقبه، موضوع با ارتقای توانمندی سیستم اورژانس کشور، تسریع در تحقق طرح اورژانس ملی و همچنین هماهنگی و ساماندهی ارتباطات اورژانس پیش بیمارستانی و بیمارستانی مورد توجه قرار گیرد.
- ۷- ایجاد و توسعه ظرفیتهای ذخیره‌ای در ابعاد امدادی، بهداشتی و درمانی نظیر بیمارستانهای صحرائی، انبارهای دارویی، تجهیزات پزشکی، مواد غذایی و سایر نیازمندیها به منظور ارتقای آمادگی در مقابله با بحرانها توصیه و پیشنهاد می‌گردد.

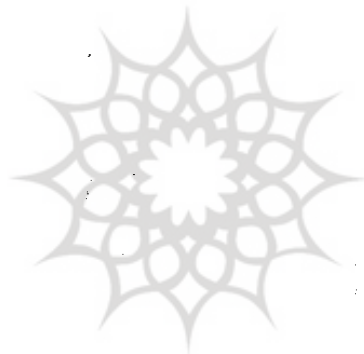
۸- توجه ویژه به موضوع تحقیق و پژوهش در امر مدیریت بحران و طراحی و ایجاد بانکهای اطلاعاتی جامع و مستندسازی اطلاعات در زمینه مدیریت بحران و تشکیل مرکز ملی تحقیقات مدیریت بحران در کشور.

۹- برنامه‌ریزی و اتخاذ تدابیر قانونی و الزام‌آور جهت برگزاری تمرینات منظم و مستمر توسط کلیه دستگاهها و نهادها در سطح ملی.

۱۰- برنامه‌ریزی به منظور آموزش الزامی طب حوادث غیرمترقبه برای تمامی گروههای پزشکی با تأکید بر توسعه دوره‌های تخصصی طب حوادث در دانشگاههای علوم پزشکی و مراکز آموزشی کشور پیشنهاد و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی را به تحقق چنین امر مهمی فرا می‌خوانیم.

۱۱- توجه به این امر، تعیین و تجهیز مراکز تروما در سطح حداقل یک بیمارستان در هر استان به منظور پاسخگویی مطلوب به نیازمندیهای درمانی آسیب‌دیدگان و ارتقای آمادگی در حوادث غیرمترقبه پیشنهاد می‌گردد.

۱۲- اعضای تیمهای اضطراری بسیج جامعه پزشکی، در راستای تحقق اهداف مقدس و والای بسیج و با احساس مسئولیت انقلابی، آمادگی خویش را برای حضور فعال در عرصه خدمات امدادی، بهداشتی و درمانی در داخل و خارج از کشور و به خصوص کشورهای مسلمان و مستضعف جهان اعلام و تجهیز تیمهای مذکور را در زمینه نیازمندیهای تخصصی و لجستیکی ضروری قلمداد نموده، توجه مسئولین ذی‌ربط را به این موضوع مهم جلب می‌نماید.

ثرويشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی